

“Warning! Do not hang bags from the handlebar”¹

Barnvagnen som bärredskap

HELENE BREMBECK är professor i etnologi och tillsammans med Ulrika Holmberg föreståndare för Centrum för konsumtionsvetenskap vid Göteborgs universitet. Hon har ägnat närmare tjugo år åt forskning om barn och föräldrar i konsumtions-samhället och är bl.a. verksam i projekten *Consumer Logistics* och *Managing Overflow*.

Att barnvagnen i första hand är till för barnet och att barnvagnsförsäljare främst framhåller värden som säkerhet, komfort, funktion och hållbarhet med barnet i centrum är en självklarhet, liksom att barnvagnar är utmärkta bärredskap för drickabackar, toapappersbalar och annat stort och skrymmande med eller utan medföljande baby; det vet alla som är eller har varit småbarnsföräldrar. Barnvagnen som bärredskap förtjänar att lyftas fram inte bara för att det är en underkommunicerad del av bäreologins historia, utan också för att framförandet av barnvagn alltid är en integrerad del av vardagliga praktiker och också bidrar till att förändra dem. Som vi skall se följer barnvagnen samma utvecklingslinje som fotgängarna i den inledande artikeln av Cochoy, Canu och Calvignac: den bär mer och mer och dessutom alltmer diversifierade prylar för att passa inte bara femtioalets hemmafru utan också den rollkomprimerade nutidsmänniskan.

FRÅN FINPROMENAD TILL VARUTRANSPORT

De första barnvagnarna från sent 1800- och tidigt 1900-tal var statussymboler för fint folks barn och rullades på utepromenader av barnflickor. De var inte avsedda för andra transporter än barnet och hade inga ytterligare bärplanordningar.

Som så många andra föremål blev barnvagnen en vardagsvara för en bredare allmänhet först efter andra världskriget och då starkt förknippad med folkhem, modernisering, utjämning av sociala skillnader och hemma-

Tjugotalsvagn importerad från Tyskland. BRIO:s bildarkiv.

frutillvaro. Nu kommer också den första bäranordningen: väskkrokan. I annonser körs barnvagnar av leende kvinnor i dräkt, hatt och pumps och med handväskan dinglande på väskkrokan, tydligt speglade det nya modet att bära handväskor för kvinnor, som till och med slår igenom i Cochoy, Canu och Calvignacs statistik från Toulouse. Men 1950-talets hemmfru hade fler åtaganden än att vara ute och finga. Hon behövde också transportera hem varor från butiken. Som tillbehör att sätta fast på vagnarna för den som inte förlitade sig på butikernas påsar eller medförde egen shoppingväska fanns en hård koffert eller en mjukare väska av ”lädercloth” (Berggren Torell 1996). I samband med det sena fyrtiotalets pappersransonering gjordes försök att övertala husmödrar om nätkassans förträfflighet och 1955 dyker den första nätkassen upp i reklamen hängande i en metallram fastsatt på barnvagnens styre, som en extra accessoar förbådande samtidens uppsjö av tillbehör (ibid).

På sextioalet fick våra dagars papperskasse med rejäla limmade handtag sitt stora genombrott (Normark och Hagberg 2011). Barnvagnens bärkapacitet ökade alltmer. Vid mitten av sextioalet var två väskkrokar standard. 1967 kom så den första varukorgen av metallnät som satt nertill på underredet redo att härbärgera varusamhällets ökande överskott och köpglädje och dessutom en betydligt stabilare placering för helgens storköp än väskkrokan. I en Emmaljunga-annons från 1971 vilar matkassar från både ICA och Konsum på vagnens underrede (Berggren Torell 1996). Att BRIO:s vagnar inte försägs med varukorg förrän på sjuttioalet berodde enligt Solveig Nordh på BRIO Lekoseum på att det innan dess var ovanligt att ta barnvagnen med till butiken. Många gånger fick man ställa den utanför.

På 1970-talet, berättade Solveig, började BRIO sy shoppingkassar i samma tyg som barnvagnen. Shoppingkassen hade speciella fästen så att man kunde hänga den på barnvagnens krokar, som alltså fick en ny användning. Den fick dock bara innehålla lättare saker, max tre kg. Skötväskans historia är ännu kortare. Först 1979–1980 började BRIO sy platta skötväskor utan fack och skötbädd med en bred axelrem som man kunde hänga på vagnens handtag. Väskorna var sydda i samma tyg som vagnen. Vid den här tiden, som inte ter sig alltför avlägsen, var skötväskan ett extra tillbehör som köptes av ganska få. Skötväskans intåg förbådade en ny tid där husmodern transformerats till modern förälder som självklart tog med barnet både i butiker och på andra offentliga platser och som behövde de nödvändiga tillbehören. Vardagslivets praktiker vävdes in i designen och gav barnvagnen nya förmågor och oförmågor.

Lotta Engberg poserar i BRIO-annons från 1988 med baby och barnvagn med rejäl varukorg och ficka för småting på vagnens utsida. BRIO:s bildarkiv.

MULTIBÄRREDSKAP FÖR LATTEMAMMOR OCH ESPRESSOPAPPOR

2013 är barnvagnen ett multibärredskap för den moderna föräldern. 2000-talets barnvagnar har förutom rejält tilltagna underreden och shoppingväskor och skötväskor som standard ett stort urval andra väskor som tillhör: t.ex. väskor för leksaker och "organiseras", små väskor att fästa på handtaget för att hålla reda på viktiga småting (www.brio.com).

Ett av många exempel på en modern multitransportvagn är den holländska Bugaboo Donkey, där redan namnet antyder stor bärformåga. Den framställs på företagets hemsida som ett "flexibelt bagagealternativ" med mycket utrymme för "alla dina saker". Den har både en rejält

tilltagen varukort undertill och en sidobagagekorg, som dessutom kan expanderas för att få plats för ännu mer saker (www.bugaboo.com).

Den norska Stokke Xplory-vagnen ter sig som det perfekta alternativet för den moderna föräldern som inte vill uppslukas av föräldrarollen utan upprätthålla ett aktivt stadsliv med kompisarna, shopping och fika och där vagnen måste kunna svara mot vardagens många bärproblem. Vagnen marknadsförs som en cityvagn. Rörliga framhjul gör den "lätt att manövrera i trånga utrymmen". Den justerbara sittedelen "passar all bordshöjder på caféer/restauranger". Som extra tillhör kan man få en mugghållare för sitt kaffe latte. Den levereras med en shoppingväska "med plats för fyrtio liter/två kg shopping".

Vagnen har en stor mängd tillbehör, t.ex. sommarkitt med parasoll och solskydd och vinterkitt med vindsydd och pälsbrämad muff med ficka för nycklar, mynt och kontokort (www.stokke.com).

Bugaboo, Stokke och ett antal liknande barnvagnsmodeller ter sig som de ultimata svaren på moderna föräldrars problem och livsstil. Men på samma sätt som väskkroken snart visade sig otillräcklig för femtiotalmamman växer prylarnas mängd för dagens föräldrar mer än tillgängliga bäranordningar tillåter och producenternas uppfinningsrikedom har svårt att hinna med. Vare sig Stokke-vagnen eller Bugaboo med sin specialdesignade expanderande sidokorg räcker till för att härberga vardagens varuflöde. Petra på bilden på nästa sida lärde sig snabbt att hitta nya lösningar på överflödsproblematiken; att spänna fast butikens platspåsar under

vagnens bygel (Brembeck och Hansson 2011); ett sätt att skapa det maximala bärande Niklas Hansson analyserar i sin artikel. Samtidigt får uppmaningen i titeln sin naturliga förklaring. Dagens multifunktionella barnvagn har utvecklats till det perfekta svaret på Cochoy, Canu och Calvignacs fråga hur man kan bära mer och mer och ändå hålla händerna fria för annat.

Tack till Solveig Nordh på BRIO Lekoseum för information om shopping- och skötväskor och för bilder ur BRIO:s bildarkiv, och till bloggskan Miss Agda för bilden på den överlastade Bugaboo-vagnen.

NOT

- ¹ Ovanstående uppmaning möter mig när jag böjer mig över barnbarnets nyinköpta sulky. Lappen finns prydd fastsydd på ryggstödet omöjlig att inte upptäcka.

Vardagens inköp svämmas över vagnens bärmöjligheter. www.missagda.se.

www.brio.com
 www.bugaboo.com
 www.stokke.com

SUMMARY

*“Warning! Do not hang bags from the handlebar”
 The stroller as a carrying tool
 (“Warning! Do not hang bags from the handlebar”
 Barnvagnen som bärredskap)*

This essay argues that the stroller has many other carryology functions than simply carrying the baby and that these functions have multiplied both in number and multifunctionality during the past hundred years. The first technology was the hook in the forties that multiplied to two in the sixties. Later on came the shopping basket followed by the shopping bag, the diaper bag, the mug holder and a number of accessories to enhance mobile modern parenthood, and mirroring the transformation of the housewife to an urban individual with many roles and identities, including parenthood.

Keywords: strollers, shopping bags, modernity, housewife, parenthood.

Helene Brembeck is a Professor in Ethnology and one of the two directors of Center for Consumer Science, CFK, at the University of Gothenburg, Sweden.

Petra packar Stokke-vagnen. Vagnen i vinterkitt med pälsbrämrad muff och dito vindskydd. Foto: författaren 2010.

REFERENSER

- Berggren Torell, Viveka, 1996. "Barnvagnen som tidsspegel", i Brembeck, Helene & Johansson, Barbro (red.), *Postmodern barndom*. Etnologiska föreningen i Västsverige.
- Brembeck, Helene & Hansson, Niklas, 2011. "Konsumtion i rörelse", i *Kulturella Perspektiv*, 3–4:2011.
- Normark, Daniel & Hagberg, Johan, 2011. 'From basket to paper-bag.' 9th International T2M Conference, Berlin, October 6–9.